

Brist på sensationer är ingen brist för vetenskapen

Rubriker över smått sensationella vetenskapliga upptäckter råder det sällan brist på i massmedia. Verkligheten motsvarar dock inte alltid den mediala fiktionen. **Hans Rosling** konstaterar att det gångna året, vad gäller vetenskaperna, sett ut som de flesta år brukar göra. Vanligt mödosamt forskningsarbete utan särskilda sensationer. (Läs artikeln på s. 4-5). Och det är så lätt att glömma att de genombrottsartade upptäckterna, de som får stora rubriker, är möjliga bara tack vare alla de mängder undersökningar vars hypoteser inte bekräftats, all grundforskning som banat väg för vidare undersökningar och nya infallsvinklar. Vilket också kontroversen kring årets Nobel-pris i medicin påminner oss om – att priset enbart gick till de två fransmän som identifierade HIV-viruset, trots att deras upptäckt ofta anses ha varit möjlig tack vare tidigare forskningsrön av ytterligare en forskare, amerikanen **Robert Gallo** (mer vetenskapliga priser på s. 14-15).

Desto mer beklämmande är den universitetspolitiska utvecklingen. **Jens Finnäs'** artikel (s. 11) diskuterar den föreslagna finländska universitetsreformen som leder till kommersialiserande av akademisk verksamhet. Också **Sharon Rider** belyser i sin artikel (s. 12-13) de problem vetenskapen står inför i och med att universiteten kommersialiseras och gränsen mellan oberoende grundforskning och tillämpad forskning alltmer suddas ut i europeisk forskningspolitik. Den privatfinansierade forskningssektorn behöver inte i sig utgöra ett problem, utan kan göra värdefulla bidrag till vetenskaplig forskning. Om däremot grunden för vetenskaplig verksamhet – oberoende, objektiv forskning – undanröjs och forskningen flyttar ut bland marknadsekonomiska intressen, är det dags att oroa sig. Vetenskapens och marknadsaktörernas intressen går som bekant emellanåt isär.

En aspekt av problematiken diskuteras nyligen i Ikaros' nyhetsbrev, nämligen "försvunna" negativa forskningsresultat. Brittiska *The Guardian* rappor-

terade tidigare i höst att enbart 20% av resultaten av alla cancerundersökningar publiceras. Begränsat till industrifinansierade undersökningar sjönk siffran till knappa 6% (men det är alltså inte bara privatfinansierad forskning som lider av denna åkomma). "Negativa resultat", det vill säga hypoteser man inte lyckats bekräfta, blir lätt likställda med "misslyckad forskning". Ekonomiskt är det inte särskilt lukrativt (medicinska preparat exempelvis kräver ju påvisad verkan för att tas i bruk). Ändå är det vetenskapligt lika viktigt att kunna motvisa som påvisa samband. Med tidigare undersökningars facit i hand kan man sedan ställa nya hypoteser och utforma vidare undersökningar.

Det betyder naturligtvis inte att all forskning är kategoriskt produktiv. Men då hänger det ofta på problemställning eller metodologi snarare än resultat. Det finns ingen allmängiltig formel för hur man ska bedöma forskningens nytta, och sakkunskap är en förutsättning. För årets sista nummer av Ikaros har vi därför frågat forskare i olika ämnen vad just de ser som mest respektive minst lovan- de inom sitt område just nu. Svaren finns på s. 6-9. Förhoppningsvis kan det ge en liten glimt av vad som händer inom vetenskaperna. Också om sådant som inte alltid ger stora rubriker.

Barbro Nordling
barbro.nordling@abo.fi